11 КЛАС

Як ефективно підготуватися до НМТ з історії України: поради одинадцятикласникам

Захарчук Валентина · 09.10.2026

Історія України — це не лише дати, імена та назви битв. Це взаємопов’язані події, історичні процеси, людські долі, територіальні зміни й закономірності розвитку суспільства. Саме тому успішна підготовка до національного мультипредметного тесту (НМТ) потребує не механічного заучування, а системної роботи з інформацією.

Дорогі одинадцятикласники! Якщо ви плануєте складати НМТ з історії України, почніть підготовку з правильного підходу до навчання. Важливо не просто прочитати підручник або довідник, а навчитися виділяти головне, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки, розпізнавати історичні пам’ятки, працювати з картами та впевнено виконувати тестові завдання.

1. З чого розпочати підготовку?

Перший крок — ознайомитися з програмою НМТ з історії України, оприлюдненою Українським центром оцінювання якості освіти (УЦОЯО). Вона допоможе визначити

Матеріал для особистого використання. Поширення без посилання на джерело заборонено.
history-teacher.com/?p=2031

перелік тем, які потрібно опрацювати, і не витрачати час на другорядну інформацію.

Офіційна сторінка: Історія України — УЦОЯО. Перед підготовкою до НМТ 2027 року перевіряйте актуальні матеріали саме для відповідного року.

Рекомендуємо діяти послідовно:

1. Перевірте свої знання за допомогою діагностичного тесту.
2. Розподіліть теми за історичними періодами.
3. Визначте теми, які знаєте добре, і ті, що потребують повторного опрацювання.
4. Складіть реалістичний графік підготовки.
5. Поєднуйте опрацювання теорії, роботу з картами й ілюстраціями та виконання тестів.

Не відкладайте складні теми на останні тижні перед тестуванням. Краще щодня приділяти навчанню 30–60 хвилин, ніж намагатися засвоїти великий обсяг інформації за кілька днів.

2. Як правильно опрацьовувати текст підручника або довідника?

Одна з найпоширеніших помилок під час підготовки — багаторазове перечитування тексту без перевірки того, що вдалося запам’ятати. Знайомий текст створює відчуття, ніби ви вже знаєте матеріал, але під час виконання тесту може виявитися, що пригадати конкретну дату, особу або послідовність подій складно.

Щоб цього уникнути, використовуйте алгоритм активного читання.

Крок 1. Ознайомтеся з темою.

Перед читанням перегляньте назву, підзаголовки, дати, ілюстрації, карти, таблиці та запитання наприкінці параграфа. Спробуйте визначити, про які події йтиметься та що потрібно з’ясувати.

Крок 2. Читайте невеликими змістовими частинами.

Не намагайтеся відразу запам’ятати весь параграф. Опрацьовуйте його за логічними блоками: історичні передумови, основні події, діячі, результати та наслідки.

Після кожного блоку зупиніться й дайте собі відповіді на запитання:

- Що відбулося?
- Коли це сталося?
- Де відбулася подія?
- Хто був її учасником?
- Чому вона відбулася?
- Якими були її результати та історичне значення?

history-teacher.com

Матеріал для особистого використання. Поширення без посилання на джерело заборонено.
history-teacher.com/?p=2031

Крок 3. Виділяйте головне.

У тексті варто позначати різними кольорами або символами:

- дати та хронологічні межі;
- історичних діячів;
- поняття й терміни;
- причини та передумови подій;
- наслідки й результати;
- культурні пам’ятки та їхніх авторів.

Не виділяйте майже весь текст. Позначення мають допомагати швидко знаходити потрібну інформацію.

Крок 4. Створюйте короткі конспекти.

Не переписуйте підручник. Стисло занотовуйте інформацію у вигляді таблиць, схем, переліків або інтелект-карт.

Наприклад:

Подія	Причини	Основні учасники	Наслідки
Українська революція 1917–1921 років	Політична криза, прагнення українців до національного самовизначення, революційні процеси	Центральна Рада, Гетьманат, Директорія та інші політичні сили	Боротьба за державність, утворення українських державних утворень, утвердження ідеї незалежності

Ця таблиця — лише зразок структурування матеріалу. Під час підготовки доповнюйте її конкретними датами, документами, персоналіями та результатами окремих подій.

Крок 5. Перекажіть матеріал без підручника.

Закрийте книжку й спробуйте пояснити тему власними словами. Якщо не можете відтворити основні події або плутаєте їхню послідовність, поверніться до відповідного фрагмента.

Крок 6. Перевірте себе тестами.

Після опрацювання теми виконайте 10–20 тестових завдань. Помилки не приховуйте й не обмежуйтеся переглядом правильних відповідей. З’ясуйте, чому саме ваша відповідь була неправильною.

Ефективні методи запам’ятовування

Активне пригадування. Замість повторного читання поставте собі запитання й спробуйте відповісти без підказок.

Інтервальне повторення. Повертайтеся до теми через день, кілька днів, тиждень і

history-teacher.com

Матеріал для особистого використання. Поширення без посилання на джерело заборонено.
history-teacher.com/?p=2031

місяць. Такий підхід допомагає закріплювати знання надовго.

Метод Фейнмана. Поясніть складну історичну подію так, ніби розповідаєте про неї людині, яка нічого про неї не знає. Якщо пояснення незрозуміле або непослідовне, визначте прогалини у своїх знаннях.

Метод асоціацій. Пов’язуйте дату з подією, діяча — з його діяльністю, пам’ятку — з епохою та культурою. Асоціації мають бути логічними й допомагати відтворити правильну інформацію.

Картки для повторення. На одному боці картки запишіть запитання, на іншому — відповідь. Наприклад: «Коли було проголошено незалежність УНР?» — «22 січня 1918 року». Використовуйте паперові картки або цифрові інструменти.

3. Як запам’ятовувати історичні дати?

Не варто вивчати дати як ізольований перелік чисел. Важливо розуміти, до якого періоду належить подія, що їй передувало і що відбулося після неї.

Рекомендуємо:

- складати власні хронологічні таблиці за темами;
- будувати стрічки часу;
- об’єднувати події в історичні періоди;
- порівнювати події, які відбулися приблизно в один час;
- регулярно виконувати завдання на встановлення послідовності.

Особливо корисно розрізняти дати початку й завершення історичних процесів, дати ухвалення документів і дати подій, пов’язаних із конкретними історичними діячами.

Наприклад, вивчаючи Українську революцію 1917–1921 років, не обмежуйтеся запам’ятовуванням її хронологічних меж. З’ясуйте, коли було створено Українську Центральну Раду, коли проголошено УНР, коли ухвалено IV Універсал і які зміни відбувалися в українському державотворенні.

Пам’ятайте: дата без розуміння події швидко забувається.

4. Як працювати з історичними картами?

Історична карта — повноцінне джерело інформації. Вона допомагає встановлювати територіальні межі держав, напрями військових походів, місця битв, зміни кордонів і поширення історичних процесів.

Не обмежуйтеся переглядом карти. Учіться читати її за певним алгоритмом.

Алгоритм роботи з історичною картою:

1. **Визначте тему й час.** Прочитайте назву карти, з’ясуйте, до якого історичного періоду вона належить.

history-teacher.com

Матеріал для особистого використання. Поширення без посилання на джерело заборонено.
history-teacher.com/?p=2031

2. **Ознайомтеся з легендою.** З’ясуйте значення кольорів, ліній, стрілок, умовних позначень.
3. **Знайдіть території та об’єкти.** Навчіться показувати держави, міста, річки, місця битв, кордони та напрями руху військ.
4. **Визначте зміни.** Порівняйте територіальні межі, встановіть, що змінилося й унаслідок яких подій.
5. **Пов’яжіть карту з текстом.** З’ясуйте, які історичні діячі, документи або події пов’язані з позначеними об’єктами.
6. **Сформулюйте висновок.** Поясніть, що карта дозволяє зрозуміти про відповідний історичний процес.

Наприклад, під час вивчення Київської Русі потрібно орієнтуватися в розташуванні Києва, основних центрів держави, сусідніх народів і напрямів походів князів. Під час вивчення козацької доби важливо знати території Війська Запорозького, місця ключових битв і зміни політичних кордонів.

Практична вправа: оберіть одну карту, уважно розгляньте її, а потім закрийте підручник і спробуйте відтворити з пам’яті п’ять основних об’єктів. Після цього перевірте себе.

Працюйте з картами систематично. Короткі регулярні вправи значно корисніші за одноразове переглядання великої кількості карт напередодні тестування.

5. Як аналізувати історичні ілюстрації та пам’ятки культури?

Зображення в тестах можуть перевіряти знання архітектурних споруд, творів образотворчого мистецтва, археологічних знахідок, історичних документів, плакатів і фотографій.

Головне завдання — не просто впізнати зображення, а встановити його зв’язок з історичною епохою.

Використовуйте такий алгоритм:

1. Визначте тип зображення. Це архітектурна пам’ятка, ікона, портрет, археологічна знахідка, документ чи фотографія?

2. Знайдіть характерні ознаки. Зверніть увагу на форму споруди, декоративні елементи, одяг, символи, написи, композицію та матеріали.

3. Установіть назву або особу. Пригадайте, з якою пам’яткою чи історичним діячем пов’язане зображення.

4. Визначте час і культурний контекст. До якої епохи належить пам’ятка? Які історичні процеси вплинули на її створення?

history-teacher.com

Матеріал для особистого використання. Поширення без посилання на джерело заборонено.
history-teacher.com/?p=2031

5. Перевірте знання в тестовому форматі. Використовуйте зображення без підписів і намагайтеся самостійно назвати об’єкт, визначити його час і значення.

Для підготовки створіть окремий візуальний альбом пам’яток культури. Для кожного зображення зазначайте назву, місце розташування, дату або період створення, автора (якщо відомий) та характерні ознаки.

Не вивчайте пам’ятки лише за назвами. Якщо ви знаєте, як вони виглядають, вам буде легше розпізнати їх навіть за відсутності підпису.

6. Як працювати з історичними персоналіями, поняттями й документами?

Історичні персоналії доцільно вивчати не ізольовано, а в контексті подій.

Створіть таблицю:

Персоналія	Період діяльності	Основні дії	Історичне значення
Богдан Хмельницький	Середина XVII ст.	Очолив Національно-визвольну війну 1648–1657 років	Відіграв визначальну роль у формуванні козацької держави

Для запам’ятовування історичних понять створюйте картки з короткими, точними визначеннями. Після вивчення терміна спробуйте навести приклад його використання в конкретному історичному контексті.

Працюючи з документами, визначайте автора, час створення, мету, основні положення та наслідки ухвалення. Звертайте увагу на те, як зміст документа пов’язаний з історичними подіями.

7. Як правильно виконувати тестові завдання?

Під час підготовки необхідно тренувати всі формати завдань, передбачені актуальною моделлю НМТ.

Насамперед навчіться уважно читати формулювання. Помилки часто виникають не через відсутність знань, а через неуважність до слів «перед», «після», «найраніше», «правильною є відповідь», «оберіть три відповіді».

Під час виконання тестів:

- спочатку прочитайте запитання, а потім аналізуйте варіанти відповідей;
- виключайте варіанти, які суперечать відомим фактам;
- перевіряйте хронологічну послідовність;
- у завданнях на відповідність працюйте з кожною парою окремо;
- у завданнях із кількома правильними відповідями уважно перевіряйте кожен

history-teacher.com

Матеріал для особистого використання. Поширення без посилання на джерело заборонено.
history-teacher.com/?p=2031

вибраний варіант;

- після завершення аналізуйте всі помилки.

Ведіть **зошит помилок**. Для кожної помилки записуйте тему, неправильну відповідь, правильну відповідь і коротке пояснення. Повертайтеся до цих записів щотижня.

Для тренування використовуйте офіційні демонстраційні варіанти та завдання попередніх років, якщо вони відповідають програмі. Починайте з тематичних тестів, а потім переходьте до комплексних тестувань з обмеженням часу.

8. Які довідники та посібники варто обрати?

Не існує одного універсального посібника, який однаково добре підійде кожному учневі. Комусь потрібні докладні пояснення, комусь — таблиці й схеми, а комусь — велика кількість тестів.

Нижче наведено добірку видань, які можна розглянути для підготовки. Вона ґрунтується на відповідності навчальним потребам, доступній інформації про зміст видань і відкритих читацьких відгуках. Це не офіційний рейтинг: кількість відгуків обмежена, тому оцінки покупців не слід сприймати як остаточний доказ якості.

1. Тетяна Земерова — «Історія України. Комплексна підготовка до ЗНО/НМТ».

Підійде тим, хто хоче мати розгорнутий матеріал для систематичного опрацювання тем, дат, персоналій, понять та ілюстрацій.

Перевага — великий обсяг навчального матеріалу, що дозволяє використовувати видання як основний довідник. Перед придбанням перевірте рік видання та відповідність актуальній програмі.

2. Віталій Власов, Олександр Панарін, Юлія Топольницька, Антоніна Макаревич — «Історія України. Комплексне видання» (серія для ЗНО/НМТ).

Варіант для тих, хто віддає перевагу структурованому, стислому викладу. Видання охоплює основні факти, дати, поняття, персоналії та пам’ятки культури, а також містить тестові завдання з відповідями.

Особливо корисне для повторення вже вивченого матеріалу. Зверніть увагу на рік випуску: старіше видання варто використовувати разом з актуальною програмою та сучасними тренувальними тестами.

3. Оксана Святокум, Світлана Коніщева — «НМТ. Історія України. Повний курс підготовки до НМТ».

Це варіант для учнів, які хочуть поєднати систематизацію теорії з тренуванням тестових завдань. В описі видання зазначено наявність схем, таблиць та електронної підтримки для виконання тренувальних тестів.

Під час вибору перевірте, чи охоплює конкретне видання потрібний вам навчальний

history-teacher.com

Матеріал для особистого використання. Поширення без посилання на джерело заборонено.
history-teacher.com/?p=2031

рік.

4. Історія України. Довідник для абітурієнтів та школярів — за редакцією або авторством С. В. Кульчицького, В. С. Власова та інших авторів відповідного видання.

Може бути корисним для поглибленого опрацювання історичних процесів і повторення матеріалу за тематичними розділами. У відкритому читацькому відгуку позитивно оцінено поділ на теми, ілюстрації та оформлення параграфів.

Важливо перевірити конкретне видання та його актуальність, оскільки підручникові й довідкові серії можуть мати різні редакції.

Як обрати довідник саме для себе?

Перед купівлею перегляньте зміст, кілька сторінок теоретичного матеріалу, приклади тестів і відповіді до них. Зверніть увагу, чи є в книзі карти, ілюстрації пам’яток, хронологічні таблиці та пояснення складних тем.

Не варто купувати одразу кілька великих довідників і намагатися читати їх паралельно. Значно ефективніше обрати один основний посібник, а інші матеріали використовувати для уточнення інформації, повторення й тестування.

Ознайомитися з описами видань можна за посиланнями:

- Комплексна підготовка Тетяни Земерової
- Комплексне видання Власова та співавторів
- Повний курс підготовки до НМТ — Святокум, Коніщева
- Довідник для абітурієнтів та школярів

9. Безкоштовні онлайн-ресурси для підготовки

Не обов’язково обмежуватися друкованими посібниками. Інтернет надає можливість повторювати матеріал у зручному темпі та відразу перевіряти свої знання.

- **УЦОЯО** — офіційний сайт. Програма, рекомендації та демонстраційні варіанти тестів.
- **ЗНО-ОНЛАЙН / Освіта.ua** — тести з історії України. Можливість виконувати завдання у форматі тестування.
- **Всеукраїнська школа онлайн** — пошук уроків з історії України. Відеоуроки та навчальні матеріали.
- **iLearn** — освітня платформа. Навчальні курси й матеріали для підготовки до вступних випробувань.

Використовуйте онлайн-тести не лише для визначення бала, а й для пошуку прогалин у знаннях. Якщо певна тема постійно викликає труднощі, поверніться до теорії, опрацюйте карту та хронологію, а потім повторіть тест.

history-teacher.com

Матеріал для особистого використання. Поширення без посилання на джерело заборонено.
history-teacher.com/?p=2031

10. Приклад ефективного плану підготовки на тиждень

Щоб підготовка була системною, заздалегідь визначте, що саме ви робитимете кожного дня.

День	Основне завдання
Понеділок	Опрацювання нового тематичного блоку за підручником або довідником
Вівторок	Повторення дат, персоналій і понять за картками
Середа	Робота з історичними картами та завданнями на просторову орієнтацію
Четвер	Вивчення пам’яток культури, ілюстрацій та історичних документів
П’ятниця	Виконання тематичного тесту й аналіз помилок
Субота	Повторення складних тем і розв’язування змішаних тестових завдань
Неділя	Коротке пригадування вивченого або відпочинок залежно від навантаження

Цей графік можна адаптувати до власного темпу навчання. Головне — регулярно повертатися до вже вивчених тем і не зосереджуватися лише на новому матеріалі.

На завершення

Успішна підготовка до НМТ з історії України починається не з кількості прочитаних сторінок, а з уміння працювати з інформацією. Читайте усвідомлено, ставте запитання, створюйте схеми, аналізуйте карти, вивчайте пам’ятки, повторюйте матеріал і регулярно перевіряйте свої знання.

Не бійтеся помилок: кожна з них показує, над чим потрібно попрацювати. Поступовість, системність і правильні навчальні стратегії допоможуть вам упевненіше почуватися під час тестування.

Ваша мета — не просто запам’ятати історію України, а навчитися розуміти її, бачити взаємозв’язки між подіями та застосовувати знання на практиці.

Бажаємо вам наполегливості, впевненості у власних силах і високих результатів на НМТ!

history-teacher.com

Матеріал для особистого використання. Поширення без посилання на джерело заборонено.
history-teacher.com/?p=2031